

zarjati naše državnozbornske zastopnike, da porabijo svoj vpliv, ko bi se v jezikovnem oziru hotel razširiti delokrog deželnim zborom. Ne sme jih zapeljavati beseda „federalizem“. Motijo se daleč tisti, ki od federalizma pričakujejo rešitve avstrijskih Slovanov. Tudi naš list je zagovarjal federalizem, ali tedaj so bili drugačni časi. Nemci še niso stali na sedanjem narodnem stališču in sploh mej štajarskimi Nemci in Korošci ni daleč vladala še taka zagrizenost kakor sedaj. Tedaj Slovencem ne preti nevarnost iz Celovca ali Gradca, temveč z Dunaja, sedaj je pa baš nasprotno, in moramo celo večkrat Dunaj, to je višja oblastva na Dunaju klicati proti Celovcu ali pa Gradcu na pomoč.

Ne le to, da se ne sme v jezikovnem oziru nikakor niti za las razširiti deželna avtonomija, temveč še prikrajsati jo je treba. Sploh po našem mnenju deželni zbori nimajo govoriti o jezikovnem vprašanju. Član XIX. državnih osnovnih zakonov je državni zakon zatorej tudi o njem mora odločevati državni zbor. Doživeli smo že, da je baš deželna avtonomija velika ovira izvršitvi narodni enakopravnosti. Deželna odbora koroški in štajarski dopisujeta slovenskim občinam le nemški, deželni odbor v Poreči pa laški in s tem kratijo pravico slovenščini. Posebno je to škodljivo, ker se zahtevajo tudi nemški odgovori od občin. Iz tega naravnost izvira, da je nemščina potrebna županom in občinskim svetovalcem, in se torej mora učiti po ljudskih šolah z največjo gorečnostjo, da bode mogoče dobiti sposobnih občinskih zastopnikov. Iz tega vidimo, da je deželna avtonomija jako dobro sredstvo za germanizacijo. Najžalostnejše je pa to, da v nekež zadevi niti pritožba na državno sodišče ni pomagala, ker se občini ni priznala pravica pritožbe.

Zaradi tega bode treba gledati, da tedaj, ko se bode delal izvrševalni jezikovni zakon se jasno določi, da velja tudi za deželne urade in da morajo deželni uradi občeovati z občinami v tistem jeziku, kateri je občini uradni jezik. Mora se vse potrebno storiti, da se deželnim odborom prepreči vsako pospeševanje germanizacije ali pa italijanizacije. Če pa pustimo deželam pravico odločevati o jezikovnih vprašanjih in to pravico celo vzakonimo, potem si Slovenci podpišemo smrtno obsodbo.

Res je, da bodo razprave v deželnem zboru malo manj zanimive, če ne bode več toliko prilike narodno vprašanje zavleči v debate, ali mi ne smemo se ozirati le na Kranjsko, temveč koder gre za velika vprašanja, postaviti se nam je na bolj vseslovenske, ob enem pa tudi državno stališče. Priznamo radi, da je nam kranjstvo tako zašlo v kosti, da se ga kar otresti ne moremo in to kranjstvo je nam že silno veliko škodovalo, in bode nam še, ako se toliko ne osrčimo, da mu damo slovo.

Politični pregled.

Državni zbor se je sešel dne 10. t. m. Finančni minister mu je predložil državni proračun. Skupna potreščina znaša 618,694.237 gld. in pokritje 619,105 779 gld., torej je 411.542 gld. presledka. Finančni minister je slikal državno

gospodarstvo za jako ugodno. Posrečila se je konverzacija ne katerih državnih dolgov in vrejenje valute dobro napreduje. Splošno je pa iznenadil zbornico ministerski predsednik s svojo predlogo o uvednji občne volilne pravice. Po vladni predlogi bodo imeli volilno pravico vsi, ki si pošteno služijo svoj kruh in spolnjujejo državlanske dolžnosti, ter znajo brati in pisati. Kdor ne bode mogel dokazati s šolskimi spričevali, da zna pisati in brati, bode mogel pred volilno komisijo to dokazati s svojeručno pisano prošnjo. Voliti bodo pa smeli tisti, ki sicer ne znajo pisati in čitati, pa so šoli že odrasli, ko se je leta 1868. oživela občna šolska dolžnost, nadalje vsi, ki so bili podčastniki pri vojaki, ki so bili kdaj v vojski ali so si pridobili svetinjo za zasluge. Sedanje volilne skupine in sedanje število teh volilnih skupin poslancev ostanejo nespremenjene. Volilna reforma je malokateri stranki prav po godu. Nemški liberalci in Poljaki se najbolj boje take premembe volilnega reda. Prvi se boje, da zgube mandate na Dunaju na protisemite in socijalne demokrate, po mnogih moravskih mestih pa na Čehe. Slovenci pa moramo po večjem z volilno reformo biti precej zadovoljni. Nekaj mandatov pač pridobimo. Poljaki zgube več mandatov na Rusine. Kaj več o volilni reformi spregovorimo v prihodnjem listu. Vlada jo je predložila zbornici predlogo o izjemnem stanju na Češkem. Dr. Herold je predlagal, da se takoj začne razprava o tej stvari in zahteval, da se izjemne naredbe razveljavijo. Njegov predlog je podpiral Vašaty s češkim govorom. Zbornica se je pa izreklo zoper nujnost. Samo Mladočehi, protisemitje in pa nemški nacionaleci so pa za njo glasovali.

Danica. — Nekateri slovenski dijaki na Dunaju so hoteli osnovati novo dijaško društvo „Danica“. Namestništvo pravil ni odobrilo, ker je društveni poslovni jezik slovenski. Ministerstvo notranjih stvari je pritožbo odbilo. Spodtikalo se pa ni le nad slovanskim poslovnim jezikom, temveč tudi nad belomodrorudečim trakom, ki bode društveni znak. Mi pač obžalujemo, to kratenje društvene svobode. Naša dnevnikarja sta o tej stvari prinesla jako odločne članke, kar je nas veselilo, da se v jedni stvari do malega vjemata. Z argumentacijo, da bi utegnili se kdaj proti društvu v Ljubljani, Celovcu ali Trstu tako postopati, kot se zdaj na Dunaju, se pa mi ne vjemamo. Kolikor mi poznamo državne osnovne zakone, ima nekaj pomena to, če je kak jezik deželni, ali ne. Da je pa Dunaj prestolno mesto vse države, to pa v tem slučaju nima nič opraviti, ker niti ustava niti društveni zakon ne dela razlike mej prestolnim mestom in drugimi mesti. Sicer pa rečemo, da bode nas le veselilo, če bodeta pri vsaki priliki, kadar se pa bodo kje kratile naše narodne ali društvene pravice, naša dnevnikarja tako jedina in odločna. Mislimo pa, da moramo, naše narodne pravice v šoli in uradih na slovenski zemlji braniti, vsaj s podvojeno odločnostjo, nego v kakem dijaškem društvu na Dunaju, četudi bode nas jako veselilo, če stvar ugodno izpade pri državnem sodišču za Daničarje, ker mi se veselimo, če naš jezik pridobi kje kako veljavo, naj mu do te veljave pripomorejo naši konservativci ali pa naprednjaki.

Mladočehi so prišli že precej ob veljavo, od kar je izjemno stanje v Pragi. Mnogi jim zamerijo, da ne pokažejo večje odločnosti. Tako celo mnogi dosedaj mladočeški listi hudo obirajo mladočeške vodje, katere so še nedavno povzdigovali v deveta nebesa. Posebno tisti listi, ki izhajajo zunaj Prage, se ne morejo dovolj norčevati iz „Narodnih Listov“. Seveda tamkaj je lažje zabavljati, kjer še ni izjemnega stanja. Kdo ve, če bi „Krakonoš“, „Polaban“ in drugi podobni listi ravno tako krotki ne postali, ko bi se izjemno stanje razširilo na vso Češko, kakor so sedaj „Narodni Listy“. Navadno je že, da tisti, ki najbolj kriče, prvi zgube pogum v resnih časih. Mi bi le želeli, da bi narod češki iz izjemnega stanja posnel nauk, da kričačem ni dosti verjeti, in da je mnogokrat najmanj odločnosti in značajnosti pri tistem, kateri rad kriči o narodni odločnosti.

Izjemno stanje na Češkem ima svoje dobre in svoje slabe nasledke. Mej dobre nasledke je to šteti, da je narod začel spoznavati, da mu je treba jedino ti in se že po raznih mestih snujejo klubi, v katerih so pristaši vseh čeških strank. Ti klubi naj bili začetek velike skupne češke stranke. Mi le želimo, da se doseže mej strankami zažele o sporazumljenje, če tudi bi se pri tem morali odriniti nekateri dosedanji politični vodje. Slabo je pa, da so Mladočehi zgubili ves pogum. To ne zaradi tega, da zgubi ta stranka morda zaupanje. To bi ne bila še taka škoda, če dr. Gregr in tovariši zginejo iz političnega življenja. Obžalovati je mladočeško postopanje zaradi tega, ker bode sedaj vlada mislila, da je le treba silo pokazati, pa Čehi postanejo krotki. Zaradi tega je pa sedanje postopanje Mladočehov naravnost neodpustljivo.

Ogerska. — V ogerskem državnem zboru je bila te dni huda debata o cesarjevih odgovorih raznim deputacijam ob velikih manevrih na Ogerskem. Nekateri cesarjevi odgovori niso ugajali Madjarom, ker se je v njih obsojalo rovanje proti dualizmu in pa narodni šovinizem. Več opozicijskih govornikov je pri tej priliki jako nedostojno govorilo o kroni. Ne le skrajni levičarji, temveč tudi zmerna opozicija je pokazala pri tej priliki jako malo takta, ker je v svoji adresi zahtevala, posredno, da naj vladar svoje besede prekliče ali vsaj popravi. Pri tem se je pa zabavljalo tudi proti nemadjarским narodnostim. Vladna stranka je naposled zmagala s svojim predlogom, da se v vsej stvari preide na dnevni red.

Nemčija in Rusija. — Kakor znano so največji nasprotniki trgovinske pogodbe mej Nemčijo in Rusijo nemški agrarci, to je posestniki kmetij. Oni hočejo na vsak način preprečiti pogodbo, ki bi jim bila tudi le v škodo. Če se namreč trgovinska pogodba ne sklene, ne bodo zamogli ruski poljski pridelki konkurirati z nemškimi in nemški poljedelci bodo svoje pridelke doma dražje prodajali. Ker imajo ti nemški agrarci veliko svojih pristašev v komisiji, ki se posvetuje o trgovinskih pogodbah in je sploh znano, da Nemčija ne misli resno na pogodbo z Rusijo, je pričakovati, da se bodo zapričeta pogajanja zopet razbila.

Rusija in Anglija v Aziji. — Liki Angliji, ki vedno organizuje svoja podložna posestva v Aziji in razširja ondi svoj vpliv, sklenila je tudi ruska vlada vsa svoja srednjeazijska posestva združiti v edno namestništvo. Ta namestnik bo ednem tudi vojaški poveljnik, kateremu bo na razpolago zadostno število vojakov. To organizovanje Rusije in Anglije v Aziji ni brez pomena; Bog ve če se enkrat obe državi še ne spopadeta zaradi priposestovanja kake ondotne dežele.

Srbija. — Ministerskemu predsedniku dr. Lazar Dokiču, ki že itak dlje časa boleha se je zdravje očitno shujšalo. Prav govori se, da bo Dokič odstopil. Na njegovo mesto pride ali Sava Grujič ali pa Pašič. Radikalna stranka se je izrekla za Pašiča. Ta prememba v ministerstvu pričakuje se že te dni. — O zdravju Dokičevem samem se javlja, da je nevarnost prav velika in zdravniki sodijo, da mu je živeti le še par dnij. Ako Dokič umrje in pride, kakor je pričakovati za ministerskega predsednika odločen radikalec, se je prav bati, da bo to Srbiji na kvar. Pri razmerah, kakor vladajo zdaj v Srbiji, je treba zmernih mož na krmilu in prav nič ne bo na mestu, Pašič ali pa Grujič, katera oba sta odločna pristaša radikalecev. Bati se je, da se ne bi začelo zopet prestrankarsko vladati, kar bi bilo gotovo v kvar Srbiji.

Španija. — Že doma miru in ravnotežja v gospodarskih in drugih zadevah prepotrebna španska vlada boriti se ima za mir tudi v tujini. Na severoafriškem obrežju v Maroku je španska trdnjava Melilla. Mestice šteje 2000 prebivalcev in je močno utrjeno. Maročani stanujoči v okolici že od nekdanj pisano gledajo v mestu stanujoče Špance. Ko so zadnji čas Španci utrdbe mesta popravljali, napali so jih Maročani. Bil je krvav boj. Španija poslala je takoj vojake tja in zahteva

zadoščenja. Poroča se, da je Anglija Španiji prav dala, da ostro prime Maročane in zahteva od njih zadoščenje.

Brazilijska. — Nemirov v Braziliji še vedno ni konec. Vstaši in vladni vojaki ustavljajo se dobro drug drugemu. Vender kaže vse, da bodo slednjič vender le vstaši zmagali. Stanje v Rio-de Janeiro je že neznosno. Vojaki ropajo vse križem in si tako preskrbe potrebni živež. V zaščito avstro-ogerskih podanikov poslala je tudi naša vlada vojno ladijo v Rio-de Janeiro.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

V umetnostnem oddelku so bogati zakladi slikarjev na steklo in porcelan, in več kipov iz raznih tvarin, ker je vse delo ženskih rok. Mej njimi je kip princezije Šlesvikholštajnske, pokroviteljice ženskega odbora za čikaško razstavo v Angliji. Nekateri rezbarji v kamnu in pa emajlske slikarje kažejo, kako prav so imele ženske na Angleškem, da so vvele v svoje tehnične šole take stvari. Tudi knjigovezstvo je v ženski razstavi močno zastopano. Tu se vidijo od najpriprostejših do najfinejših vezov. Opaža se pa, da dela v usnji posebno ugajajo ženskam. Tudi par trdnih čevljev se vidi v ženski razstavi, kar kaže, da se v Angliji ženske bavijo z uspehom že tudi s tem rokodelstvom.

Valeške ženske razstavile so posebno izdelke hišne obrti. Škotke so razstavile mnogo jako lepih vezenin in domačih tkanin. V škotskem oddelku vzbuje posebno pozornost zgodovinski znamenita posteljna odeja, katero so za Patrika earla of Kinghorna naredile nežne roke. Na odeji je vezan z razno barveno svilo na podlagi zloženi od rudečega, zlatega in zelenega pliša in brokata grb grofov. Na oddeji je letnica 1660. Kako visoko se ceni ta odeja, vidi se iz tega, da je za 15000 dolarjev zavarovana. Platnena zavesa, katero je leta 1740. tkala in z lepimi vezeninami okrasila grofinja Ana Aberdeen je videti tako sveža, kakor bi bila ravnokar narejena. Neko jako umetna vezenina na jako težki podlagi je še iz za časa Marije Stuart.

Največjo pozornost pa vzbujajo raznovrstne čipke, ki so tukaj razstavljene. Vsi kraji Anglije in Irske, koder delajo čipke so tukaj zastopani. Razstavljene so čipke narejene po flamanskem načinu, kateri je posebno cvetel na Angleškem za časa kraljice Elizabete, potem so čipke po mehlerskih in bruseljskih vzorcih, raznovrstne francoske čipke. Za razstavo čipek ima posebne zasluge vojvodinja Abercorn, ki je sploh jako povzdignila čipkarstvo v Angliji.

V sedanjem času socijalnega vprašanja vzbuja pač mnogo pozornosti flantropična razstava, za katero pa ima največ zaslug baroninja Burdet Coutts. Modeli delavskih hiš kažejo prizadevanja te ženske, katera razpisuje slednje leto nagrade za načrte primernih zdravih hiš za delavce. V tem oddelku so tudi razne dela slepih, kakor pletar-